

PIRMĀS INSTANCES TIESAS SPRIEDUMS (piektā palāta)

2006. gada 30. martā *

Lieta T-367/03

Yedaş Tarım ve Otomotiv Sanayi ve Ticaret AŞ, Umranija [*Ümraniye*], Stambula (Turcija), ko pārstāv R. Siners [*R. Sinner*], advokāts, kas norādīja adresi Luksemburgā,

prasītāja,

pret

Eiropas Savienības Padomi, ko pārstāv M. Bišops [*M. Bishop*] un D. Kanga Fano [*D. Canga Fano*], pārstāvji,

un

Eiropas Kopienu Komisiju, ko pārstāv Ž. Budo [*G. Boudot*] un K. Lūiss [*X. Lewis*], pārstāvji, kas norādīja adresi Luksemburgā,

atbildētāji,

* Tiesvedības valoda — angļu.

par prasību par zaudējumu atlīdzību, kas iespējami radušies piemērojot Muitas savienības, kas tika izveidota ar nolīgumu, ar kuru tika izveidota asociācija starp Eiropas Ekonomikas kopienu un Turciju, un tā papildu protokoliem, kā arī EK un Turcijas Asociācijas padomes 1995. gada 22. decembra lēmumu Nr. 1/95 par Muitas savienības pēdējā posma ieviešanu (OV L 35, 1. lpp.), procedūras.

EIROPAS KOPIENU
PIRMĀS INSTANCES TIESA (piektā palāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs M. Vilaras [*M. Vilaras*], tiesneši F. Deuss [*F. Dehousse*] un D. Švābi [*D. Šváby*], sekretārs J. Plingers [*J. Plingers*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un tiesas sēdi 2005. gada 8. septembrī,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

Atbilstošās tiesību normas un faktiskie apstākļi

- 1 Līgumu, ar kuru tika izveidota asociācija starp Eiropas Ekonomikas kopienu un Turciju (turpmāk tekstā — “Ankaras līgums”), 1963. gada 12. septembrī Ankarā parakstīja Turcijas Republika, no vienas puses, un Kopiena, kā arī tās dalībvalstis, no otras puses. 1963. gada 23. decembrī Padome pieņēma lēmumu 64/732/EEK par Ankaras līguma noslēgšanu (OV 1964, 217, 3685. lpp.).

2 Šī līguma 2. panta 1. punkts nosaka:

“Līguma mērķis ir veicināt līgumslēdzēju pušu ilgtermiņa un līdzsvarotu tirdzniecības un ekonomikas attiecību stiprināšanu, pilnībā ņemot vērā nepieciešamību nodrošināt Turcijas ekonomikas paātrinātu attīstību un paaugstināt turku tautas nodarbinātības līmeni un dzīves apstākļus.”

3 Atbilstoši Ankaras līguma 2. panta 3. punktam:

“Asociācija sastāv no:

a) sagatavošanās posma;

b) pārejas posma;

c) noslēguma posma.”

4 Šī līguma 3. panta 1. punkts nosaka:

“Sagatavošanās posma laikā Turcija nostiprina savu ekonomiku ar Kopienas palīdzību, lai tā varētu uzņemties pienākumus, kas tai jāizpilda pārejas un noslēguma posmā.

Piemērošanas noteikumi, kas attiecas uz šo sagatavošanās posmu un it īpaši uz Kōpienas atbalstu, ir noteikti pagaidu protokolā un finanšu protokolā, kas ir pievienoti līgumam.”

5 Ankaras līguma 5. pants precizē:

“Noslēguma posms balstās uz muitas savienību un paredz līgumslēdzēju pušu ekonomikas politiku pastiprinātu koordinēšanu.”

6 Šī līguma 6. pants nosaka:

“Lai nodrošinātu asociācijas režīma piemērošanu un pakāpenisku attīstību, līgumslēdzējas puses tiekas Asociācijas padomē, kas rīkojas ar līgumu piešķirto pilnvaru ietvaros.”

7 Visbeidzot, Ankaras līguma 30. pants nosaka:

“Protokoli, kurus līgumslēdzējas puses pievieno šim līgumam, ir tā neatņemamas sastāvdaļas.”

8 Ankaras līgumam tostarp ir pievienots Protokols Nr. 2 ar nosaukumu “Finanšu protokols”, kura mērķis ir noteikt finanšu mehānismus, lai veicinātu Turcijas ekonomikas pāātrinātu attīstību.

- 9 1970. gada 23. novembrī tika parakstīts papildu protokols (turpmāk tekstā — “1970. gada papildu protokols”) un otrais finanšu protokols (OV 1972, L 293, 4. lpp.), kas tika pievienots Ankaras līgumam. Šie protokoli stājās spēkā 1973. gada 1. janvārī. Trešais finanšu protokols tika parakstīts 1977. gada 12. maijā (OV 1979, L 67, 14. lpp.).
- 10 1995. gada 22. decembrī EK un Turcijas Asociācijas padome pieņēma lēmumu Nr. 1/95 par muitas savienības noslēguma posma ieviešanu (OV 1996, L 35, 1. lpp.). Ar šo lēmumu tika izveidota muitas savienība starp Kopienu un Turciju attiecībā uz precēm, kas principā nav lauksaimniecības produkti. Tas nosaka muitas nodokļu un maksājumu, kam ir līdzvērtīga iedarbība, atcelšanu, kā arī kvantitatīvu ierobežojumu un ierobežojumu ar līdzvērtīgu iedarbību atcelšanu.
- 11 Sabiedrība *Yedaş Tarım ve Otomotiv Sanayi ve Ticaret AŞ* (turpmāk tekstā — “Yedaş Tarım”) ir juridiska persona saskaņā ar Turcijas tiesībām. Tās darbība ietvēra gultņu importēšanu un ražošanu, kā arī korpusu un siksnu importēšanu, kas paredzētas citu starpā kā rezerves daļas lauksaimniecības iekārtām un autorūpniecībai.

Process

- 12 Ar prasības pieteikumu, kas Pirmās instances tiesas kancelejā iesniegts 2003. gada 2. decembrī, prasītāja cēla šo prasību.

- 13 Ar atsevišķiem dokumentiem, kas Pirmās instances tiesas kancelejā tika iesniegti attiecīgi 2004. gada 19. un 26. martā, Komisija un Padome izvirzīja iebildes par nepieņemamību attiecībā uz šo prasību saskaņā ar Pirmās instances tiesas Reglamenta 114. pantu. Prasītāja iesniedza savus apsvērumus 2004. gada 17. maijā. Ar Pirmās instances tiesas 2005. gada 19. janvāra rīkojumu šie iebildumi tika apvienoti pēc būtības un lēmums par tiesāšanās izdevumiem tika atlikts.
- 14 Piemērojot Pirmās instances tiesas 47. panta 1. punktu, Pirmās instances tiesa (piektā palāta) nolēma, ka otrreizēja procesuālo rakstu apmaiņa nav vajadzīga.
- 15 Pēc tiesneša referenta ziņojuma Pirmās instances tiesa (piektā palāta) nolēma sākt mutvārdu procesu.
- 16 Ar vēstuli, kas Pirmās instances tiesas kancelejā tika iesniegta 2005. gada 18. jūlijā, prasītāja lūdza nepieciešamības gadījumā nozīmēt ekspertu.
- 17 Tiesas sēdē 2005. gada 8. septembrī tika uzklauti lietas dalībnieku mutvārdu paskaidrojumi un to atbildes uz Pirmās instances tiesas uzdotajiem jautājumiem. Šajā laikā atbildētāji iesniedza savus apsvērumus par lūgumu nozīmēt ekspertīzi.

Lietas dalībnieku prasījumi

- 18 Prasītājas prasījumu Pirmās instances tiesai ir šādi:

— piespriest atbildētājiem atlīdzināt nodarītos zaudējumus;

— piespriet atbildētājiem atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

19 Padomes un Komisijas prasījumu Pirmās instances tiesai ir šādi:

— prasību noraidīt;

— piespriet prasītājam atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Juridiskais pamatojums

Lietas dalībnieku argumenti

20 Prasītāja norāda, ka zaudējumi, ko tā cietusi, radās no veida, kādā Kopiena ieviesa muitas savienību, kas tika izveidota ar Lēmumu Nr. 1/95. Pirmkārt, prasītāja tai pārmet finanšu atbalsta trūkumu, ko tā attiecina uz Grieķijas opozīciju. Šajā ziņā prasītāja precizē, ka Kopiena ir jāuzskata par atbildīgu, jo tā nav vērsusies pret Grieķiju saistībā ar tās attieksmi. Tālāk prasītāja apšaubu līgumu iedarbību, ko Kopiena ir noslēgusi ar trešām valstīm. Turklāt prasītāja apgalvo, ka Komisija atturējās īstenot noteiktus pasākumus institucionālajā jomā. It īpaši, Turcijas Republika tika izslēgta no diskusijām par kopējām politikām attiecībā uz tirdzniecību, it īpaši attiecībā uz jomām, kas ir tieši saistītas ar muitas savienību. Piemēram, Turcijas iestādes nevarēja piedalīties īpašajā komitejā, kas tika izveidota saskaņā ar EKL 133. pantu. Visbeidzot prasītāja apgalvo, ka Komisija

nesniedza padomu Turcijai un neiestājās pret praksi, kas ir pretrunā godprātīgas konkurences attīstībai muitas savienības kontekstā.

- 21 Turklāt tiesas sēdē prasītāja pēc būtības norādīja, ka tā nepagalvo, ka darbība, kas radīja zaudējumus, bija Lēmuma Nr. 1/95 pieņemšana, vai cita iestāžu darbība, bet gan veids, kādā atbildētāji tika īstenojuši šo lēmumu. Turklāt prasītāja precizēja, ka fakts, kas izraisīja zaudējumus, bija atbildētāju bezdarbība. Pirmās instances tiesa to atzīmēja tiesas sēdes protokolā.
- 22 Prasītāja izdara secinājumu par iepriekšminētās uzvedības nepienācīgo raksturu no Ankaras līguma 2. panta 1. punkta, 3. panta 1. punkta pirmās daļas un 6. panta. Prasītāja arī atsauca uz šim līgumam pievienoto Finanšu protokolu un vēlākiem papildprotokoliem. Šie teksti ir jāuzskata par Kopienas sekundārajiem tiesību aktiem atbilstoši EKL 310. pantam. Prasītāja arī apgalvo, ka Kopiena neizpildīja apņemšanos sniegt Turcijai finanšu atbalstu 2,5 miljardu euro apmērā; šī apņemšanās tika izteikta EK un Turcijas Asociācijas padomes tikšanās laikā pēc tam, kad tika pieņemts Lēmums Nr. 1/95, un šī apņemšanās tika pievienota šim lēmuma kā vienaspusēja deklarācija. Visbeidzot prasītāja apgalvo, ka Eiropas-Vidusjūras sadarbības kontekstā tika izteikti solījumi par atbalstu, kas netika izpildīti, un ka pastāvēja grūtības subsīdiu piešķiršanā.
- 23 Attiecībā uz cēloņsakarību starp prasītājas ciesto zaudējumu un Kopienas kļūdām, prasītāja apgalvo, ka, pirmkārt, muitas savienībai ir bijusi negatīva ietekme uz Turcijas ekonomiku kopumā.

- 24 Otrkārt, kas uz to attiecas it īpaši, prasītāja apgalvo, ka 1990. gadā tā nolēma investēt gultnu ražošanā, tāpēc ka ražošana uz vietas, no vienas puses, tika stimulēta ar prēmijām un speciālām subsīdijām un, no otras puses, tika aizsargāta ar īpašu muitas tarifu. Prasītāja piebilst, ka šajā laikā Turcijas Republikas piedalīšanās muitas savienībā ar Kopienu tika gaidīta ne ātrāk, kā pēc desmit gadiem. Tās ražošanas vienība uzsāka darbību 1993. gadā. Pēc muitas savienības stāšanās spēkā 1996. gada 1. janvārī visi muitas nodokļi un nodevas, kā arī citi maksājumi, kas attiecas uz gultniem un korpusiem, tika atcelti. Tad Turcijas tirgus tika piesātināts ar augstas kvalitātes importētām precēm no Kopienas dalībvalstīm un ar lētām un zemākas kvalitātes precēm no Tālo austrumu valstīm. Tā rezultātā prasītājas gultnu ražošanas nodaļa cieta zaudējumus laika periodā no 1996. gadam līdz 2003. gadam. Turklāt prasītāja apgalvo, ka sakarā ar muitas nodokļu atcelšanu 1996. gada 1. janvārī, muitas savienība negatīvi ietekmēja tās komercnodaļas importa darbības, jo paaugstinātā konkurence samazināja tās importēto preču pārdošanas apjomus.
- 25 Pamatojot savus argumentus uz grāmatvedības un finanšu atskaiti, prasītāja savā prasības pieteikumā apgalvo, ka tā cieta zaudējumus, kas vērtējami EUR 1 200 000 apmērā. Savos apsvērumos, ar kuriem tiek sniegta atbilde uz atbildētāju iebildēm par nepieņemamību, prasītāja prasa, lai atbildētājiem tiktu piespriests samaksāt summu EUR 4 578 518 apmērā.
- 26 Pirmkārt, atbildētāji izvirza trīs absolūtus šķēršļus tiesas procesam. Tie apgalvo, ka prasītāja cenšas panākt atlīdzību par iespējamiem zaudējumiem, kas tai radušies sakarā ar Lēmumu Nr. 1/95, kas nav ne Komisijas, ne Padomes akts, un tādējādi šis lēmums nevar būt par pamatu prasībai par zaudējumu atlīdzību. Tie arī apgalvo, ka prasītājas lūgums ir noildzis saskaņā ar Tiesas Statūtu 46. pantu. Visbeidzot, atbildētāji norāda, ka prasības pieteikums ir neprecīzs un ka tas neatbilst Reglamenta 44. panta 1. punkta prasībām.

- 27 Otrkārt, runājot par būtību, atbildētāji apstrīd, ka Kopienas attieksme varētu būt radījusi prasītājas apgalvotos zaudējumus. Padome it īpaši noraida apgalvojumus par Turcijai piešķirtā finanšu atbalsta iespējamo nepietiekamību. Komisija norāda, ka fakts, ka Turcija nebija iesaistīta muitas nodokļu, kas attiecas uz precēm, kas tiek importētas no trešām valstīm, samazināšanā vai atcelšanā, nepārkāpj nevienu no prasītājas minētajiem noteikumiem. Jebkurā gadījumā, atceļot muitas vai citus šķēršļus, neviens tirgus dalībnieks nevar pieprasīt īpašuma tiesības uz tirgus daļu, kas agrāk bija aizsargāta ar šiem šķēršļiem. Šāda tirgus daļa ir tikai īslaicīga tirgus pozīcija, kas ir pakļauta mainīgiem apstākļiem. Prasītāji arī uzskata, ka prasības pieteikumā nav neviena elementa, kas pamatotu cēloņsakarības pastāvēšanu starp apgalvoto prettiesisko rīcību un zaudējumiem. Visbeidzot tie apstrīd šos zaudējumus.

Pirmās instances tiesas vērtējums

Ievada apsvērumi

- 28 No prasītājas apgalvojumiem tiesas sēdē (skat. šī sprieduma 21. punktu) izriet, ka nav jāņem vērā argumentus, kurus tā savos rakstveida apsvērumos pamato ar iespējamo Lēmuma Nr. 1/95 prettiesiskumu vai Komisijas vai Padomes aktu.
- 29 Tā rezultātā nav jāizvērtē absolūtie šķēršļi tiesas procesam, ko atbildētāji ir izvirzījuši saistībā ar šī lēmuma būtību.

- 30 Turklāt, Pirmās instances tiesai ir jāizvērtē, vai pareiza tiesvedības norise pamato prasības noraidīšanu pēc būtības, neņemot par atbildētāju izvirzītājām iebildēm par nepieņemamību (Tiesas 2002. gada 26. februāra spriedums lietā C-23/00 P Padome/*Boehringer, Recueil*, I-1873. lpp., 52. punkts). Šajos lietās apstākļos Pirmās instances tiesa uzskata, ka nav jālemj par prasības nepieņemamību sakarā ar noilgumu.
- 31 Visbeidzot ir jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas Statūtu 21. pantu, kas ir piemērojams Pirmās instances tiesai atbilstoši šo pašu statūtu 53. panta pirmajai daļai, un Pirmās instances tiesas Reglamenta 44. panta 1. punkta c) apakšpunktam, prasības pieteikumā ir jāietver strīda priekšmets, kā arī īss to tiesību normu izklāsts, ar kurām tiek pamatots pieteikums. Šai norādei ir jābūt pietiekami skaidrai un precīzai, lai ļautu atbildētajam sagatavot savu aizstāvību un Pirmās instances tiesai lemt par prasību, attiecīgajā gadījumā bez citas papildus informācijas. Lai garantētu tiesisko drošību un pareizu tiesvedības norisi, prasības pieņemamībai ir nepieciešams, ka būtiskie faktiskie un tiesiskie apstākļi, uz kuriem tā ir balstīta, kaut kopsavilkuma veidā, bet saskanīgi un saprotami, izrietētu no paša prasības pieteikuma teksta (skat. Pirmās instances tiesas 1997. gada 6. maija spriedumu lietā T-195/95 *Guérin automobiles/Komisija, Recueil*, II-679. lpp., 20. punkts, un minētā judikatūra).
- 32 Lai izpildītu šīs prasības, prasības pieteikumā par to zaudējumu atlīdzināšanu, ko, iespējams, radījusi Kopienas iestāde, jābūt iekļautiem pierādījumiem, kuri ļautu identificēt rīcību, par kuru prasītājs pārmet iestādei, iemesliem, kuru dēļ tā uzskata, ka pastāv cēloņsakarība starp rīcību un, iespējams, ciesto zaudējumu, kā arī zaudējuma raksturam un apmēram (skat. Pirmās instances tiesas 2005. gada 3. februāra spriedumu lietā T-19/01, Krājums, II-315. lpp., punkts, un citētā judikatūra).
- 33 Tomēr no šī sprieduma 22. un turpmākajiem punktiem izriet, ka procesuālajos dokumentos prasītājas izvirzīto argumentu daudzums un veids, kādā tā tos ir pasniegusi, iestājas pret to, ka prasības pieteikums kopumā būtu jāpasludina par nepieņemamu.

Par atbildības iestāšanās nosacījumiem

- 34 Jāatgādina, ka, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, tas, vai iestājas Kopienas ārpuslīgumiskā atbildība EKL 288. panta otrās daļas nozīmē, ir atkarīgs no vairāku nosacījumu kopuma, kas ir: iestādes darbības nelikumība, faktiski zaudējumi un cēloņsakarība starp apgalvoto darbību un izvirzītajiem zaudējumiem (Tiesas 1982. gada 29. septembra spriedums lietā 26/81 *Oleifici Mediterranei/EEK, Recueil*, 3057. lpp., 16. punkts, Pirmās instances tiesas 1996. gada 11. jūlija spriedums lietā T-175/94 *International Procurement Services/Komisija, Recueil*, II-729. lpp., 44. punkts, un 2005. gada 16. marta spriedums lietā T-283/02 *EnBW Kernkraft/Komisija, Krājums*, II-913. lpp., 84. punkts).

— Par atbildētāju iespējamo prettiesisko rīcību

- 35 Runājot par pirmo no iepriekšminētajiem nosacījumiem, atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai ir jākonstatē pietiekami nopietns tādas tiesību normas pārkāpums, kas piešķir tiesības privātpersonām (Tiesas 1996. gada 5. marta spriedums apvienotajās lietās C-46/93 un C-48/93 *Brasserie du Pêcheur un Factortame, Recueil*, I-1029. lpp., 51. punkts, 2000. gada 4. jūlija spriedums lietā C-352/98 P *Bergaderm un Goupill/Komisija, Recueil*, I-5291. lpp., 42. punkts, 2002. gada 10. decembra spriedums lietā C-312/00 P *Komisija/Camar un Tico, Recueil*, I-11355. lpp., 53. punkts, un 2003. gada 10. jūlija spriedums lietā C-472/00 P *Komisija/Fresh Marine, Recueil*, I-7541. lpp., 25. punkts, kā arī spriedums *EnBW Kernkraft/Komisija*, iepriekšminēts 34. punktā, 87. punkts).
- 36 Šajā lietā *Yedaş Tarım* apgalvo, ka Kopienas piešķirtā finanšu atbalsta nepietiekamība un trūkums pārkāpj, pirmkārt, Ankaras līguma 2. panta 1. punktu, 3. panta 1. punkta pirmo daļu un 6. pantu, otrkārt, finanšu protokolus, treškārt, 1970. gada papildprotokolu, ceturtkārt, saistību, ko uzņēmusies Kopiena papildus Lēmuma Nr. 1/95 pieņemšanai samaksāt Turcijai 2,5 miljardus euro, un, piektkārt, citus solījumus sniegt atbalstu Eiropas-Vidusjūras sadarbības ietvaros.

- 37 Ir jākonstatē, ka Ankaras līgums un iepriekšminētie protokoli ir starptautiskie līgumi, kas noslēgti starp Kopienu un tās dalībvalstīm ar trešām valstīm.
- 38 Saskaņā ar EKL 300. panta 7. punktu šie līgumi uzliek saistības Kopienas iestādēm un dalībvalstīm. To normas ir Kopienas tiesību sistēmas neatņemama sastāvdaļa no brīža, kad šīs normas stājas spēkā (Tiesas 1974. gada 30. aprīļa spriedums lietā 181/73 *Haegeman, Recueil*, 449. lpp., 5. punkts un 1987. gada 30. septembra spriedums lietā 12/86 *Demirel, Recueil*, 3719. lpp., 7. punkts). Tomēr šo līgumu sekas Kopienas tiesību sistēmā nevar tikt noteiktas, abstrahējoties no attiecīgo normu starptautiskās izcelsmes (Tiesas 1982. gada 26. oktobra spriedums lietā 104/81 *Kupferberg, Recueil*, 3641. lpp., 17. punkts).
- 39 It īpaši lai izlemtu, vai prasītāja var izvirzīt minēto līgumu noteiktas normas, lai konstatētu iestāžu prettiesisko rīcību, kas tām tiek pārņemta, ir jāizvērtē, vai šīs normas var tikt uzskatītas par tieši piemērojamām. Šajā sakarā iepriekšminētajā spriedumā lietā *Demirel* (14. punkts) Tiesa nosprieda, ka Kopienas ar trešām valstīm noslēgta līguma norma ir jāuzskata par tieši piemērojamu, kad, ievērojot šī līguma redakciju, kā arī tā mērķi un būtību, šī norma ietver skaidru un precīzu pienākumu, kas tā izpildē vai sekās nav atkarīga no vēlāka akta pieņemšanas.
- 40 Šajā sakarā Tiesa nosprieda (iepriekšminētais spriedums lietā *Demirel*, 16. punkts): “[Ankaras] līgums attiecībā uz tā struktūru un saturu ir raksturojams ar faktu, ka vispārīgā veidā tas nosaka asociācijas mērķus un vadlīnijas šo mērķu sasniegšanai, pašam nenosakot precīzus noteikumus, lai panāktu to izpildi. Tikai attiecībā uz dažiem specifiskiem jautājumiem pievienotie protokoli, kas aizvietoti ar papildprotokoliem, paredz detalizētus noteikumus.”

- 41 Tādējādi, ņemot vērā tā būtību un sistēmu, Ankaras līgums principā nav uzskatāms par normu, ievērojot kuru Pirmās instances tiesa pārbauda Kopienas iestāžu aktu tiesiskumu.
- 42 It īpaši šī līguma 2. panta 1. punkts vispārēji apraksta Ankaras līguma mērķi — stiprināt tirdzniecības un ekonomikas attiecības starp Turciju un Kopienu. Tajā tiek pieminētas arī divas vispārējas vadlīnijas, proti, šīs stiprināšanas pastāvīgo un līdzsvaroto raksturu un Turcijas ekonomikas paātrinātās attīstības ņemšanu vērā, kā arī turku tautas darba un dzīves apstākļu uzlabošanu. No tā izriet, ka šī norma ir programmātiska. Tā nav pietiekami precīza un beznosacījuma, un tās izpildē vai sekās ir obligāti atkarīga no vēlāku aktu pieņemšanas, izslēdzot to, ka šī norma var tieši regulēt prasītājas situāciju. Tādējādi šī norma nepiešķir tiesības privātpersonām.
- 43 Tas pats attiecas uz Ankaras līguma 3. panta 1. punktu, kura pirmā daļa vispārēji norāda Asociācijas starp Turciju un Kopienu sagatavošanās posma mērķi. Tāpat Ankaras līguma 3. panta 1. punkta otrā daļa norāda uz pievienotajiem protokoliem ar kuriem definē šī posma piemērošanas noteikumus. Turklāt tas ir tikai pirmais no trīs posmiem, kurus paredz līgums, un tas beidzās tad, kad stājās spēkā 1970. gada papildprotokols.
- 44 Tāds pats secinājums ir jāizdara par šī līguma 6. pantu, kas ir institucionāla norma, ar kuru tiek uzveidota Asociācijas padome.
- 45 Turklāt prasītāja izvirza Ankaras līgumam pievienoto finanšu protokolu, neprecizējot, kuras normas ir tikušas pārkāptas. Lai tas būtu pieņemams saskaņā ar Reglamenta 44. panta 1. punkta c) apakšpunktu, apgalvojumam par prettiesiskumu ir jāidentificē prettiesiskā rīcība. Šajā lietā šo pienākumu pastiprina apstākļi, ka tiešā

piemērojamība netiek vērtēta kopumā, bet katrā gadījumā ir jāizvērtē attiecīgo normu raksturs, sistēma un redakcija (Tiesas 1974. gada 4. decembra spriedums lietā 41/74 *Van Duyn, Recueil*, 1337. lpp., 12. punkts). No tā izriet, ka, skaidri neminot normu, kura ir bijusi pārkāpta, argumentācija, kuru prasītāja izsecina no iepriekšminētā finanšu protokola, nav pieņemama. *Yedaş Tarim* arī atsaucas uz citiem finanšu protokoliem. Tomēr pat ja tā atsaucas arī uz 1970. gada 23. novembra un 1977. gada 12. maija finanšu protokoliem, šāds pats secinājums attiecas arī uz tiem. Jebkurā gadījumā prasītāja tiesas sēde paziņoja, ka neviens tās investīciju projekts attiecīgo protokolu ietvaros netika atteikts, un to Pirmās instances tiesa atzīmēja tiesas sēdes protokolā.

⁴⁶ Prasītāja arī uzskata, ka Kopiena pārkāpa vienpusējās deklarācijas, attiecībā pret kuru tā bija uzņēmusies saistības, pieņemot Lēmumu Nr. 1/95, noteikumus, sniegt finanšu atbalstu Turcijai 2,5 miljardu euro apmērā. Šī deklarācija nebija to Kopienas deklarāciju starpā, kas tika pievienotas Lēmuma Nr. 1/95. Šajos apstākļos *Yedaş Tarim* apgalvojums nav pietiekami precīzs, lai tas būtu pieņemams Reglamenta 44. panta 1. punkta c) apakšpunkta nozīmē. Turklāt prasītāja nepierādīja, ka šai deklarācijai būtu bijušas juridiskas sekas. Visbeidzot atbilstoši prasības pieteikuma tam pašam formulējumam attiecīgajam atbalstam būtu bijis jābūt piešķirtam Turcijas valstij tādā veidā, ka tas neradītu tiesības privātpersonām.

⁴⁷ Prasītāja piemin arī to, ka netika ievērots solījums piešķirt atbalstu speciālas darbības programmas ietvaros, makroekonomiskās palīdzības un Administratīvās sadarbības fonda ietvaros. Tādējādi šie apgalvojumi nav pietiekami precīzi, lai, pirmkārt, ar pārliecību noteiktu pārņemto rīcību, un, otrkārt, noteiktu tās iespējamo kļūdaino raksturu. Jebkurā gadījumā prasītāja nepierāda, kādā veidā no šiem solījumiem privātpersonām izriet tiesības.

- 48 Visbeidzot prasītāja norāda uz grūtībām un problēmām, kas ir bijušas Eiropas-Vidusjūras sadarbības ietvaros. Tomēr prasītāja nepamato un nepierāda, kādā veidā tās atklātu atbildētāju nepareizo rīcību.
- 49 Visbeidzot *Yedaş Tarim* arī pamatoja savu prasību ar 1970. gada papildprotokolu un it īpaši ar apstākli, ka tas paredz “abpusējus un līdzsvarotus” pienākumus starp pusēm. Tomēr šī prasība neparādās minētā protokola preambulā un tādējādi tai nav pienācīga tiesiskā apjoma. Pēc būtības tā tomēr izriet no Ankaras nolīguma 2. panta 1. punkta. Attiecīgi, šīs normas programmātiskais raksturs un tas, ka tā nav tieši piemērojama, tika apskatīts šī sprieduma 42. punktā.
- 50 Neatkarīgi no iepriekšējiem apsvērumiem Pirmās instances tiesa uzskata, ka Kopienai nevar pārņemt iespējamo nepietiekamo finanšu atbalstu Turcijai, jo pēc prasītājas domām šī nepietiekamība bija dalībvalsts opozīcijas rezultāts.
- 51 Runājot par prasītājas pārmetumu, ka Komisija nevērsās pret šo dalībvalsti sakarā ar tās pieņemto nostāju, ir jāatgādina, ka, pat ja to varētu uzskatīt par valsts pienākuma, ko tai uzliek līgums, neizpildi, Komisijai nebija jāuzsāk process saistībā ar valsts pienākumu neizpildi saskaņā ar EKL 226. pantu. Līdz ar to šāda procesa neuzsākšana jebkurā gadījumā nebija prettiesiska, un tādēļ nevar iestāties Kopienas ārpuslīgumiskā atbildība (skat. Pirmās instances tiesas 2004. gada 14. janvāra rīkojumu lietā T-202/02 *Makedoniko Metro et Michaniki AE/Komisija, Recueil*, II-181. lpp., 43. punkts un minētā judikatūra).

- 52 Prasītāja arī norāda, ka tā ir cietusi zaudējumus sakarā ar Kopienas noslēgtajiem līgumiem ar trešām valstīm. Tiktāl, ciktāl prasītāja, no vienas puses, tiesas sēdē precizēja (skat. šī sprieduma 21. punktu), ka tā neapstrīd Kopienas oficiālos aktus, un, no otras puses, tā turpināja apšaubīt šos līgumus, ir jāuzskata, ka vai nu tā ir pieņēmusi pretrunīgu nostāju, par kuru Pirmās instances tiesa nevar lemt, vai ka tā pārmet Kopienai, ka tā nav pietiekami ņēmusi vērā Turcijas valsts intereses, noslēdzot šos līgumus. Attiecībā uz šo pēdējo apgalvojumu Pirmās instances tiesa uzskata, ka prasības pieteikums nav precīzs, un konstatē, ka prasītāja nenorādīja Kopienas nepareizās darbības, kas tieši ietekmēja prasītājas darbības. Prasības pieteikumam attiecībā par zaudējumu, ko radījusi Kopienas iestāde, atlīdzību, lai tas atbilstu Reglamenta 44. panta 1. punkta c) apakšpunktam, kā tas ir interpretēts šī sprieduma 32. punktā noradītāja judikatūrā, ir jāsaturs elementi, kas ļautu noteikt rīcību, kuru prasītāja pārmet attiecīgajai iestādei. No tā izriet, ka šis iebildums nav pieņemams.
- 53 Šāds pats pretrunīgums un neprecizitāte skar argumentu, kas tika atgādināts tiesas sēdē, atbilstoši kuram Turcija tika izslēgta no diskusijām par kopējām politikām attiecībā uz tirdzniecību, it īpaši jomās, kas tieši saistītas ar muitas savienību. Lai būtu pieņemama, pietiekami skaidra ir tā kritika, ka Turcija tika izslēgta no speciālās komitejas, kas tika izveidota saskaņā ar EKL 133. pantu. Pat pieļaujot, ka šī kritika ir jāinterpretē kā pārmetums par to, ka Turcija netika uzaicināta piedalīties šajā komitejā, ir jānorāda, ka Turcijas piedalīšanās šajā komitejā nav uzskatāma par tādu, kas radītu tiesības par labu prasītājam.
- 54 Visbeidzot prasītāja norāda, ka Komisija nav pildījusi savu pienākumu sniegt Turcijai padomu un uzraudzīt veidu, kādā tiek realizēta muitas savienība, lai iestātos pret jebkuru praksi, kas rada šķēršļus godprātīgas konkurences attīstībai. Tomēr arī šis iebildums ir ļoti neprecīzs, lai uz tā balstītu prasību par zaudējumu atlīdzību. Prasītāja izvirzīja tikai sēriju Kopienas nostāju dažādos ekonomikas sektoros, bet tās apgalvojumi nebalstījās ne uz vienu precīzu faktu saistībā ar tās darbību.

- 55 Runājot vēl joprojām par nosacījumu attiecībā uz pārņemtas rīcības prettiesiskumu, Pirmās instances tiesas visbeidzot atgādina to, ka, izņemot būtiski samazinātu vai pat neesošu diskrecionāro varu, prasība, lai tiesību normas pārkāpums būtu pietiekami nopietns, ir izpildīta tikai tad, ja pastāv acīmredzama un smaga attiecīgās Kopienas iestādes veikta diskrecionārās varas robežu pārkāpšana (spriedums Komisija/*Camar*, iepriekšminēts 35. punktā, 54. punkts; Pirmās instances tiesas 2001. gada 12. jūlija spriedums apvienotajās lietās T-198/95, T-171/96, T-230/97, T-174/98 un T-225/99 *Comafrika et Dole Fresh Fruit Europe*/Komisija, *Recueil*, II-1975. lpp., 134. punkts, un spriedums lietā *EnBW Kernkraft*/Komisija, iepriekšminēts 34. punktā, 87. punkts).
- 56 Šajā lietā prasītāja nepierādīja, ka Kopiena bija pārkāpusi savu plašās diskrecionārās varas robežas, kas tai ir finanšu atbalsta piešķiršanas jomā. Šāds pierādījums nav sniegts vēl jo vairāk, jo *Yedaš Tarim* pati atzina, ka Kopiena Turcijai bija piešķirusi dažādu palīdzību un ka Padome pieminēja, ka pastāv vairāki noteikti finanšu instrumenti prasītājas labā. Turklāt nav pierādīts, ka Kopiena bija pārkāpusi minētās robežas, noslēdzot līgumus ar trešām valstīm, neiesaistot Turciju politikas noteikšanā vai novērtēšanā par to, kas vajadzīgs muitas savienībai vai konkurences attīstībai.

— Par cēloņsakarību

- 57 Runājot par trešo nosacījumu, kas norādīts šī sprieduma 34. punktā, no judikatūras izriet, ka, lai iestātos Kopienas ārpuslīgumiskā atbildība, prasītājam, kas lūdz zaudējumu atlīdzību, ir jāpierāda tieša cēloņsakarība starp kļūdaino rīcību un izvirzītajiem zaudējumiem (spriedumi lietās *Brasserie du Pêcheur* un *Factortame*, iepriekšminēts 35. punktā, 51. punkts, spriedums lietā *Bergaderm* un *Goupil*/Komisija, iepriekšminēts 35. punktā, 41. un 42. punkts, un Komisija/*Camar* un *Tico*, iepriekšminēts 35. punktā, 53. punkts). Turklāt prasītājam ir jāiesniedz pierādījumi par šo tiešo sakarību (Pirmās instances tiesas 1995. gada 18. septembra spriedums lietā T-168/94 *Blackspur* u.c./Padome un Komisija, *Recueil*, II-2627. lpp., 40. punkts un 2003. gada 17. decembra spriedums lietā T-146/01 *DL D Trading*/Padome, *Recueil*, II-6005. lpp., 73. punkts).

58 Šajā lietā apgalvojums par makroekonomisko nestabilitāti, kas izrietēja no nepietiekamā finanšu atbalsta Turcijas valstij muitas savienības ietvaros, nevar būt par apliecinājumu šai tiešajai cēloņsakarībai starp šo nepietiekamību un prasītājas individuālo situāciju. Tā vēl jo vairāk nenorāda tiešo cēloņsakarību starp, no vienas puses, zaudējumiem, kuru esamību tā apgalvo, un, no otras puses, to, ka Kopiena neiesaistīja Turciju diskusijās par pasākumiem, kas jāveic jomās saistībā ar muitas savienību, padomu nesniegšanu un iespējamās konkurences uzraudzības neesamību. Tāpat paskaidrojumi, ko prasītāja velta ar rokām izgatavotu paklāju, televizoru eksporta, lauksaimniecības, un it īpaši vīgu, valriekstu un pistāciju sektoram, kā arī tekstila un apģērbu sektoram, nav saistīti ar prasītājas uzņēmējdarbības mērķi (skat šī sprieduma 11. punktu).

59 Fakts, ka muitas savienības stāšanās spēkā aptuveni sakrita ar prasītājas peļņas samazināšanos vēl jo vairāk nav pietiekams, lai pierādītu tiešo sakarību starp pārmestajiem faktiem un apgalvotajiem zaudējumiem. Pēc būtības citi noteicoši faktori varētu būt iesaistīti, tādi kā Turcijas tirgus struktūra, *Yedaş Tarım* konkurentu pieskaņošanās citiem attiecīgajiem tirgiem, valsts valūtas svārstības un Turcijas citi noslēgtie komerciālie līgumi.

60 Turklāt prasītāja apgalvo, ka tās gultņu ražošanas vienības grūtības bija tik smagas, ka tikai tā gultņu, korpusu un siksnu importēšanas vienības rezultāti glāba no darbības izbeigšanas. Prasītāja norādīja, ka tā sāka gultņu ražošanu 1993. gadā, cerot, ka tiks saglabātas muitas barjeras un valsts atbalsts, kaut arī muitas savienības izveidošana tika paredzēta kopš 1963. gada 12. septembra — datuma, kad tika parakstīts Ankaras līgums. Turklāt 1970. gada papildprotokolā bija noteikts darbību kalendārs, kuras ir jāizpilda 22 gadu pārejas perioda laikā pirms muitas savienības stāšanās spēkā. Par spīti novilcināšanai, ko radīja pāreja uz pēdējo posmu, prasītājas ražošanas vienības grūtības tādējādi izrietēja no riska, ka tā turpināja paļauties uz

tādas situācijas saglabāšanu, kuru pati Turcija vēlējās attīstīt. Šādi rīkojoties, prasītāja pati radīja savus zaudējumus, pārtraucot cēloņsakarību starp vainu un minētajiem zaudējumiem.

- 61 No iepriekšminētā izriet, ka šajā lietā starp pārņemto rīcību un norādītajiem zaudējumiem nav cēloņsakarības.

Secinājumi

- 62 Atbilstoši judikatūrai, ja nav izpildīts kāds no nosacījumiem Kopienas ārpuslīgumiskajai atbildībai, kas norādīti iepriekš 34. punktā, prasība jānoraida kopumā, nepārbaudot pārējos minētās atbildības nosacījumus (Tiesas 1994. gada 15. septembra spriedums lietā C-146/91 *KYDEP*/Padome un Komisija, *Recueil*, I-4199. lpp., 19. punkts, Pirmās instances tiesas 2002. gada 20. februāra spriedums lietā T-170/00 *Förde-Reederei*/Padome un Komisija, *Recueil*, II-515. lpp., 37. punkts, un 2003. gada 19. marta spriedums lietā T-273/01 *Innova Privat-Akademie*/Komisija, *Recueil*, II-1093. lpp., 23. punkts).
- 63 No tā izriet, ka šī prasība ir jānoraida, neņemot par absolūtajiem šķēršļiem tiesas procesam, kurus atbildētāji izvirza, balstoties uz Tiesas Statūtu 46. panta, ne arī lemt par pierādījumu savākšanas pasākumiem, ko lūdz prasītāja.

Par tiesāšanās izdevumiem

⁶⁴ Atbilstoši Reglamenta 87. panta 2. punktam, lietas dalībniekam, kam spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā prasītājam spriedums ir nelabvēlīgs, tai jāpiespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus saskaņā ar atbildētāju prasījumiem.

Ar šādu pamatojumu

PIRMĀS INSTANCES TIESA (piektā palāta)

nospriež:

- 1) **prasību noraidīt;**
- 2) **prasītāja atlīdzina tiesāšanās izdevumus.**

Vilaras

Dehousse

Šváby

Pasludināts atklātā tiesas sēdē Luksemburgā 2006. gada 30. martā.

Sekretārs

Priekšsēdētājs

E. Coulon

M. Vilaras